

حسن‌زاده حول این محور می‌چرخد. خود این مساله نشان‌دهنده توجه او به ذائقه کودک و نوجوان امروزی است، که هم مخاطب چندان باحوصله‌ای نیست و هم طبعش طنزهای چندلایه و نیازمند تعامل را ترجیح نمی‌دهد و بیشتر تمایل به طنزهای شادی‌آفرین و صریح دارد.

درک لذت بسیاری از این لطیفه‌ها نیازمند نگاه کردن از زاویه دید کودک و نوجوان است و هنر حسن‌زاده هم در لطیفه‌ها به همین نکته بازمی‌گردد که با استفاده از پس‌زمینه جهان کودک و نوجوان موضوعاتی را از محیط خانه، مدرسه، روابط کودکی، بازی‌ها و آرمان‌های کودکان انتخاب می‌کند و از دیدگاه کودکان لطیفه را طرح می‌کند: «در علم هندسه خط‌ها به چند دسته تقسیم می‌شوند: راست، شکسته، منحنی و موازی. اما در پیرامون ما خط‌های دیگری هم وجود دارد که ما از آنها بی‌اطلاع نیستیم؛ مثلاً خط ویژه، خط آب، خط گاز و انواع خطوط شرکت واحد. حالا بگذریم از خط خرچنگ قورباغه بعضی از همشاگردی‌ها یا پدرم می‌گوید: «پولش مثل چرک کف دست می‌ماند ولی نمی‌دانیم چرا چرک‌هایش را نمی‌دهد به ما که لواشک و تخمه بخیریم!»

یکی دیگر از شوخی‌های پر استفاده در این مجموعه نقیضه‌ها هستند. نوعی نوشتار تقلیدی که یک مدل شناخته شده را الگو و پایه کار خود قرار می‌دهند و عناصر آن را در هم می‌ریزند. در حقیقت تمام اثر روزنامه سقفی همشاگردی نوعی نقیضه بر مطبوعات جدی بزرگسال به شمار می‌رود؛ اما به طور جزئی هم شاهد انواع نقیضه‌ها در این مجموعه هستیم:

«روزها فکر من این است و همه شب سخنم

که چرا پسته و فندق به دندان شکنم

پسته خوب است، ولی حیف درش چون چمدان

بسته است و نتوان پوست ز مغزش بکنم»

البته در جاهای مختلف این مجموعه شاهد انواع دیگری از تکنیک‌های طنزنویسی مانند شعر مهمل [اتل مثل توتوله / نه مونده چای توقوری / نه آب مونده تولوله / برادر اصغری / کمی شبیه غوله....]، کاریکلماتور [آن کس که ریاضی بخواند هرگز هشتش گرو نه نمی‌شود]، جان بخشی به اشیاء، اقرار زاویه دید خلاقانه، کنایه، قیاس و غیره هم هستیم که هر کدام به بهترین وجه به کار رفته‌اند.

همین استفاده حسن‌زاده از طیف گسترده‌ای از تکنیک‌های آفرینش طنز است که هم در انتقال پیامش به مخاطب موثر بوده و هم آثار او را شاخص و ماندگار کرده‌اند.

**روزنامه سقفی
همشاگردی تقلیدی
طنزآمیز از مطبوعات
جدی بزرگسالان است.
شخصیت‌های کودک و
نوجوان در قالب هیات
تحریریه روزنامه به بیان
طنزآمیز مسائل روزمره
کودکان و نوجوانان در
جامعه می‌پردازند**

این شخصیت‌ها به همراه شوخ‌طبعی‌هایی که در نوشته‌های خود به کار می‌برند تا حد زیادی به برقراری ارتباط با مخاطبان کودک و نوجوان کمک کرده است.

احتمالاً مطلوب‌ترین طنز برای مخاطب کودک و نوجوان، طنز موقعیت است؛ اما در روزنامه سقفی همشاگردی طنز کلامی بیشتر به چشم می‌آید. این نقطه ضعفی برای حسن‌زاده به حساب نمی‌آید، زیرا همان‌طور که پیشتر اشاره شد این اثر طنزی مطبوعاتی است و بیشتر به سوی بازی‌های زبانی و طنزهای کلامی گرایش دارد.

طنزپردازی برای کودکان نسبت به طنزپردازی برای بزرگسالان بسیار دشوارتر است و اصولی دارد که طنزپردازان این عرصه را در محدودیت قرار می‌دهد؛ زیرا اولاً دایره واژگان کودک و نوجوان بیش از آن‌که وابسته به دانش فردی‌اش باشد وابسته به آموزه‌های کتاب درسی و بخش‌های مربوط به کودک و نوجوان در رسانه‌هاست و طنزنویس نمی‌تواند بیش از اندازه ذهن او را به جملات و اصطلاحات دوپهلوی و مبهم ارجاع دهد. در ثانی محاوره چنان‌که در بزرگسالان قانونمند و چارچوب‌دار است در بین نوجوانان نیست و به شکل ساده آن یعنی الفاظ و اصطلاحات رایج کوچه‌بازاری و حتی من‌دراوردی بین نوجوانان کاربرد دارد. ثالثاً طنزنویس نوجوان به دلیل جایگاه خاص یک نوجوان در خانواده و مسائل مربوط به بحران‌های سنی و اجتماعی او لازم است از واژگان گزینش شده استفاده کند.

عده‌ای هم ادبیات کودک و نوجوان را ادبیاتی دارای اهداف تربیتی و اخلاقی تعریف می‌کنند و معیارهای زیبایی‌شناسی را در آن به طور محدودی می‌پذیرند.

یکی از شوخی‌های کلامی پرکاربرد در روزنامه سقفی همشاگردی «لطیفه» است و بسیاری از طنزآفرینی‌های

مروری بر کتاب روزنامه سقفی همشاگردی

طنزهای ورپریده

نقیسه‌سادات
موسوی

شاعر

برخلاف آنچه به ظاهر در بازار نشر کتاب به عنوان طنز کودک معرفی و منتشر می‌شود، کتاب‌های طنز کودکان و نوجوانان بسیار کم‌تعداد هستند. اما فرهاد حسن‌زاده از جمله نویسندگان موفق این عرصه است که با تعریف آثار فراوان و ممتاز توانسته خود را به عنوان چهره‌ای مطرح در ادبیات کودک و نوجوان بشناساند. یکی از موفق‌ترین آثار حسن‌زاده در این زمینه «روزنامه سقفی همشاگردی» است که خود نامش هم تقلیدی طنزگونه از واژه روزنامه دیواری است.

این کتاب سه جلدی دربردارنده نوشته‌های طنز است که پیشتر در کیهان بچه‌ها به چاپ می‌رسیده و یک جلد آن به عنوان لطیفه‌های ورپریده منتشر شده و به نوعی طنز مطبوعاتی کودکان و نوجوانان به شمار می‌رود.

این مجموعه تقلیدی طنزآمیز از مطبوعات جدی بزرگسالان است. شخصیت‌های کودک و نوجوان در قالب هیات تحریریه روزنامه به بیان طنزآمیز مسائل روزمره کودکان و نوجوانان در جامعه می‌پردازند و دارای قسمت‌هایی چون سرمقاله، گزارش، نقد، مصاحبه، داستان و شعر است.

ورپریده (سردبیر)، خیر ندیده (خواهر برپریده) ملخ الشعرا (ملك الشعرا)، عمه مربا و خاله فندق اعضای تحریریه این روزنامه هستند که همگی شخصیت‌های کمیک و دوست‌داشتنی‌ای دارند.

البته حسن‌زاده تلاش چندانی برای شخصیت‌پردازی طنزگونه اینها نکرده است، ولی لحن صمیمی و زبان محاوره و ساده

نویسنده:

فرهاد حسن‌زاده

انتشارات:

افق

۱۵۲ صفحه

۸۰۰۰ تومان

حوله یاس سپید مشهد
بزرگترین و مدرنترین
کارخانه تولید حوله در ایران

حوله یاس
سپید مشهد

www.celintowel.ir

تافی ترش
باپوره طبیعی میوه

YAMAN
يامان

Azarshahd Co
www.azarshahd.com

صنایع غذایی آذرشهد
تولید کننده انواع
بیسکویت، کیک، ویفر، آبنبات، تافی،
پاستیل، آدامس، شکلات و...

آدرس: ارومیه، کیلومتر ۴ جاده سرو
تلفن: ۰۴۴ ۳۲۵۱۱۵۶۵-۸
فکس: ۰۴۴ ۳۲۵۱۱۵۷۱